

กัลยาณมิตตานวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กัลยาณมิตตตานวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กัลยาณมิตตตานวัตกรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่

มกราคม 2568

แหล่งเผยแพร่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

<http://www.curriculumandlearning.com>

พิมพ์ที่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

ลิขสิทธิ์

หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อการใช้ประโยชน์

ทางหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา

และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือเล่มเล็ก “กัลยาณมิตตทานวัตรกรรม” เล่มนี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่เชื่อมโยงมาจากหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาตนเองของผู้สอนให้มีความเป็นกัลยาณมิตตทานวัตรกรรมผ่านการลงมือปฏิบัติบูรณาการกับชีวิตประจำวัน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มเล็กเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในแง่มุมมองต่างๆ ต่อผู้ที่สนใจได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. ความหมายของกัลยาณมิตตตานวัตรกรรม	1
3. ความสำคัญของกัลยาณมิตตตานวัตรกรรม	2
4. กัลยาณมิตรธรรม 7	3
5. จากกัลยาณมิตรธรรม 7 สู่กัลยาณมิตตตานวัตรกรรม	3
6. การพัฒนาคุณสมบัติของกัลยาณมิตตตานวัตรกรรม	6
7. บทสรุป	7
บรรณานุกรม	8

กัลยาณมิตตตานวัตกรรม

1. บทนำ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมซึ่งเป็นจุดเน้นของการพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมอนาคตนั้น ผู้สอนและบุคคลแวดล้อมผู้เรียนจะต้องมีคุณสมบัติความเป็นกัลยาณมิตรด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้กับผู้เรียน ประกอบด้วยคุณสมบัติ 7 ประการ ได้แก่ 1) น่ารัก 2) น่าเคารพ 3) น่าเจริญใจ 4) รู้จักพูดให้ได้ผล 5) อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) แกล้งเรื่องเล็กน้อยได้ และ 7) ไม่ชักนำไปในทางที่ไม่มีประโยชน์

คุณสมบัติทั้ง 7 ประการข้างต้น เป็นไปตามหลักธรรม “กัลยาณมิตรธรรม 7” ซึ่งเป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ ที่เมื่อคบหาแล้วจะนำไปสู่ความดีงามและความเจริญ

2. ความหมายของกัลยาณมิตตตานวัตกรรม

กัลยาณมิตตตานวัตกรรม เป็นการประกอบคำสองคำเข้าด้วยกัน คือ คำว่า “กัลยาณมิตตตา” ที่มีความหมายว่า ผู้แนะนำ สั่งสอน ที่ปรึกษา บุคคลที่ช่วยสนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นผู้เกื้อกูลให้การทำงานดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี กัลยาณมิตรนี้นับว่าเป็นองค์ประกอบภายนอกที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กับคำว่า “นวัตกรรม” ที่มีความหมายว่า แนวคิด วิธีการ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ทางการศึกษา การจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วน อาจใหม่ในบริบทใด

บริบทหนึ่ง อยู่ระหว่างพิสูจน์ ทดสอบ หรือได้รับการยอมรับแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลาย หรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบปกติ

กัลยาณมิตตตานวัตกรรม เป็นการผสมคำสองคำเข้าด้วยกัน คือ คำว่า กัลยาณมิตร และคำวาทัตกรรม มีความหมายว่า คุณลักษณะของครูหรือบุคคล แวดล้อมที่มีความเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียนในด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยเป็นคุณลักษณะที่เกื้อกูลให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ (creativity) จินตนาการ (imagination) แรงบันดาลใจ (passion) จุดประกายความคิด (inspiration) วางแผนการพัฒนานวัตกรรมได้อย่างเป็นระบบ ดำเนินการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นขั้นตอน บนพื้นฐานของการมีความเมตตา จิตอาสา และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม กัลยาณมิตตตานวัตกรรม ที่จะกล่าวต่อไปนี้ มุ่งหมายความถึง ผู้สอนที่มีความเป็นกัลยาณมิตรส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน

3. ความสำคัญของกัลยาณมิตตตานวัตกรรม

กัลยาณมิตตตานวัตกรรม มีความสำคัญในฐานะที่เป็นปัจจัยภายนอก (external factor) หรือปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (environment factor) ที่กระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มุมมองใหม่ จุดประกาย ความคิดใหม่ที่น่าไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมตามที่คุณเรียนสนใจ

นอกจากนี้กัลยาณมิตตตานวัตกรรม ยังช่วยส่งเสริมและสนับสนุน กระบวนการพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนได้อีกด้วย ผ่านการให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ให้คำชี้แนะ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างที่คุณเรียนดำเนินการพัฒนานวัตกรรมอีกด้วย ผู้เรียนที่ขาดกัลยาณมิตตตานวัตกรรม มีแนวโน้มที่จะขาดแรงบันดาลใจขาดจินตนาการ และพลังการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมต่างๆ

4. กัลยาณมิตรธรรม 7

กัลยาณมิตรธรรม 7 เป็นธรรมะหมวด 7 (สัตตกะ) เป็นคุณสมบัติของมิตรดี หรือมิตรแท้ ที่นำไปสู่ความดีงามและความเจริญ โดยปกติจะใช้กับบริบทของครูหรือ พี่เลี้ยงเป็นสำคัญ ประกอบด้วยคุณสมบัติ 7 ประการ ดังนี้

1. ความเป็นที่สบายใจ ชวนให้อยากเข้าไปพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้
2. ความน่าเคารพ สามารถให้ความอบอุ่นใจและปลอดภัย
3. ความน่ายกย่องในฐานะที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง
4. ความสามารถชี้แจงให้เกิดความเข้าใจ ให้คำแนะนำได้ดี
5. ความสามารถในการรับฟังคำปรึกษา คำถาม คำวิพากษ์วิจารณ์
6. ความสามารถอธิบายเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย
7. การไม่ชักจูงไปในทางที่ไม่เป็นประโยชน์หรือเหลวไหล

กัลยาณมิตรธรรม 7 ข้างต้น ถือว่าเป็นคุณสมบัติที่ดีของครูโดยทั่วไป ที่ควร ยึดถือปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5. จากกัลยาณมิตรธรรม 7 สู่กัลยาณมิตรตาดานวัตกรรม

กัลยาณมิตรตาดานวัตกรรม เป็นคุณสมบัติของผู้สอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน ีความเป็นนวัตกรรม (innovator) มีจิตนวัตกรรรม (innovative mind) จินตนาการ การคิดนอกกรอบ การคิดแบบเติบโต (growth mindset) การคิดแบบยืดหยุ่น มีความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองเชิงสร้างสรรค์ มีแรงบันดาลใจ มีความ มุ่งมั่น รวมทั้งการลงมือปฏิบัติการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นขั้นตอน การแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ โดยมีคุณสมบัติเฉพาะดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 คุณสมบัติของกัลยาณมิตตานวัตกรรม

กัลยาณมิตรธรรม 7	กัลยาณมิตตานวัตกรรม
1. ความเป็นที่สบายใจ ชวนให้อยากเข้าไป พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1. การมีบุคลิกภาพแบบเปิด ทำให้ผู้เรียน มีความสบายใจ ไม่เครียดหรือกดดัน กล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ดูแล ไม่น่าจะเป็นไปได้
2. ความน่าเคารพ สามารถให้ความอบอุ่นใจ และปลอดภัย	2. การมีกริยาท่าทาง วาจา ที่น่าเคารพศรัทธา ทำให้ผู้เรียนมีความอบอุ่นใจและปลอดภัย สามารถเป็นที่พึ่งในการคิดหรือทำสิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิมได้อย่างอิสระ
3. ความน่ายกย่องในฐานะที่มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง	3. ความน่ายกย่องในฐานะเป็นครูที่มีความรู้ ประสบการณ์และความสามารถ อย่างแท้จริงในการพัฒนา นวัตกรรมที่ผู้เรียนสนใจ
4. ความสามารถชี้แจงให้เกิดความเข้าใจ ให้คำแนะนำได้ดี	4. การให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ชี้แนะ ไค้ จนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึก ในการพัฒนานวัตกรรมการที่ตนสนใจ
5. ความสามารถในการรับฟังคำปรึกษา คำถาม คำวิพากษ์วิจารณ์	5. การมีความสามารถในการฟังความคิด และความต้องการของผู้เรียน ฟังจินตนาการสร้างสรรค์ของผู้เรียน และเข้าใจความต้องการพัฒนานวัตกรรมการ ที่แท้จริงของผู้เรียน
6. ความสามารถอธิบายเรื่องยากให้เป็น เรื่องง่าย	6. การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลาย เกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการที่ผู้เรียนสนใจ และสามารถเรียบเรียงเป็นคำอธิบาย ให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย

ตาราง 1 (ต่อ)

กัลยาณมิตรธรรม 7	กัลยาณมิตตตานวัตรกรรม
7. การไม่ชักจูงไปในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ หรือเหลวไหล	7. การส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรงแก่ผู้เรียน ให้มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น มีวินัย และกำกับตนเองในการสร้างสรรค์ นวัตกรรมให้สำเร็จ

สรุป กัลยาณมิตตตานวัตรกรรม มีคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมดังนี้

1. การมีบุคลิกภาพแบบเปิด ทำให้ผู้เรียนมีความสบายใจ ไม่เครียดหรือกดดัน กล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดใหม่ๆ วิธีการใหม่ๆ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ที่ดูแล้วไม่น่าจะเป็นไปได้
2. การมีกริยาท่าทาง วาจา ที่น่าเคารพศรัทธา ทำให้ผู้เรียนมีความอบอุ่นใจ และปลอดภัย สามารถเป็นที่พึ่งในการคิดหรือทำสิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิมได้อย่างอิสระ
3. ความน่าเชื่อถือในฐานะเป็นครูที่มีความรู้ ประสบการณ์และความสามารถอย่างแท้จริงในการพัฒนานวัตกรรมที่ผู้เรียนสนใจ
4. การให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ชี้แนะ โค้ช จนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเชิงลึกในการพัฒนานวัตกรรมที่ตนสนใจ
5. การมีความสามารถในการฟังความคิดและความต้องการของผู้เรียน ฟังจินตนาการสร้างสรรค์ของผู้เรียน และเข้าใจความต้องการพัฒนานวัตกรรมที่แท้จริงของผู้เรียน
6. การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลายเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมที่ผู้เรียนสนใจและสามารถเรียบเรียงเป็นคำอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย
7. การส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรงแก่ผู้เรียนให้มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่น มีวินัยและกำกับตนเองในการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้สำเร็จ

6. การพัฒนาคุณสมบัติของกัลยาณมิตตานวัตรกรรม

การพัฒนาตนเองของผู้สอนให้มีความเป็นกัลยาณมิตตานวัตรกรรม สามารถทำได้หลายแนวทางดังนี้

1. ฝึกควบคุมกาย วาจา และจิตใจของตนเอง ให้มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันแก่สรรพสิ่ง
2. เรียนรู้และพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของตนเองอยู่เสมอ ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมเทคนิคการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นสมองด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่ให้เกิดอึดอัด
3. ฝึกทักษะการสังเคราะห์ข้อมูลที่มีจำนวนมาก ให้เป็นแก่นสาระ หรือความคิดรวบยอด จัดระบบข้อมูลที่เชื่อมโยงกัน และพยายามตกผลึกทางความคิดของตนเองอยู่เสมอ
4. ฝึกสติรู้ตัว สิ่งใดควรพูด สิ่งใดไม่ควรพูด สิ่งที่ไม่ควรพูดจะพูดเมื่อไหร่ ที่ไหน อย่างไร ที่ทำให้บัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น ฝึกศิลปะการสื่อสารกับบุคคลที่หลากหลาย
5. ฝึกทักษะการฟังเชิงลึก (deep listening) ฟังให้เข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดไม่ได้พูดออกมา พร้อมทั้งจะฟัง ฟังด้วยจิตว่างและเมตตา มีสติในการฟัง
6. ฝึกสติให้อยู่กับบทบาทความเป็นครู ที่จะต้องแนะนำ อบรม ให้ข้อคิด ให้แนวทาง ให้คำปรึกษา ให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน
7. ติดตามข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงของสังคมและนำมาพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น ช่วยเพิ่มแนวคิดและมุมมองที่นำไปสู่ความคิดใหม่ๆ แนวคิดใหม่ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการต่อยอดไปเป็นนวัตกรรม
8. เราอยากเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนานวัตกรรมด้านใด ควรลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์และพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียนยุคใหม่

7. บทสรุป

กัลยาณมิตตตานวัตกรรม เป็นคุณสมบัติของผู้สอนตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ที่มีความเฉพาะจงลงไปในการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีแรงบันดาลใจ จุดประกายความคิดของผู้เรียนสู่การมีแนวคิดใหม่และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้สอนควรเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติของกัลยาณมิตตตานวัตกรรมอย่างเพียบพร้อมและใช้คุณสมบัติเหล่านี้ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 43. โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2564). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย*. พิมพ์ครั้งที่ 56. โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- เอกสิทธิ์ ชินินทรภูมิ, มาเรียม นิลพันธุ์, อนิรุทธิ์ สติมั่น และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2564). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด STEAM เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 11(1), 118-131.

กัลยาณมิตตตานวัตกรรม มีความสำคัญ
ในฐานะที่เป็นปัจจัยภายนอก (external factor)
หรือปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (environment factor)
ที่กระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจินตนาการ
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มุมมองใหม่
จุดประกายความคิดใหม่ที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์
นวัตกรรมตามที่คุณเรียนสนใจ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ